

Otakar Borůvka

Gymnázium

In: Zdeněk Třešňák (author); Petra Šarmanová (author); Bedřich Půža (author): Otakar Borůvka. (Czech). Brno: Nadace Universitas Masarykiana v Brně, 1996. pp. 20--23.

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/401273>

Terms of use:

© Masarykova univerzita

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

Gymnázium

V tehdejší Rakousku-Uhersku byly dva druhy středních škol – osmiletá gymnázia a sedmileté reálky. Každá z těchto škol samozřejmě sledovala jiné cíle, a proto také jejich učební osnovy byly naprosto rozdílné. Hlavním předmětem na gymnáziích byly klasické jazyky, latina a řečtina, naproti tomu na reálkách byly hlavními předměty matematika, fyzika a deskriptivní geometrie, a francouzština. Maturita na gymnáziu opravňovala bez jakýchkoliv dalších zkoušek ke studiu na univerzitě, maturita na reálce zase k řádnému studiu na technice. Mimo civilní byly ještě reálky vojenské, s vyučovacím jazykem německým, které žáky připravovaly na důstojnická povolání a jejich absolventi automaticky přecházeli do vojenských akademií. Na vojenských reálkách byly sice osnovy podobné, avšak maturity se na nich nekonalily. Kdo chtěl, mohl se k maturitě přihlásit na nějaké reálce civilní.

Na klasickém gymnasiu v Uherském Hradišti jsem studoval celkem pět let. Všechny ročníky jsem absolvoval opět poměrně lehce, obvykle jsem byl nejlepším žákem, třebaže jsem se doma mnoho neučil a většinou jsem se omezoval jen na písemné úkoly, což samozřejmě nechci svým čtenářům doporučovat . . . a nikdy jsem to nedoporučoval ani mým žákům – to jen člověk ve stáří se upamatovává na hříšky vlastního mládí. Ale třeba i to bylo dobré k pěstování paměti a rozvíjení schopnosti přemýšlet, logicky uvažovat, což je třeba i v matematice, i když tenkrát jsem o ní ještě vůbec neuvažoval.

Mým profesorem matematiky na gymnáziu byl profesor Jan Handl. Nesporně velmi dobrý matematik a odborník, ale současně si myslím, že pedagogická práce, vyučování a přednášky ho příliš netěšily. Alespoň mně nikdy nevnukl myšlenku, že bych se mohl stát profesorem matematiky; třebaže jsem s ní nikdy neměl potíže. A to i přesto,

že profesor Handl byl ve svých požadavcích velice přísný a velmi dobrá známka byla u něj spíše výjimkou. Jak jsem řekl, většinou jsem měl v jiných předmětech všechny známky velmi dobré, ale z matematiky, pokud jsme měli profesora Jana Handla, obvykle dvojku.

Mnohem později, když už jsem působil v Brně, našel jsem v prezenční knize Jednoty československých matematiků a fyziků podpis profesora Jana Handla – a protože Společnost byla založena počátkem století, soudím, že i on měl ve svém mládí nějaké vyšší cíle. Ovšem osud ho zavál do Uherského Hradiště, kde se začal věnovat obyčejnějším věcem, možná tím byl trochu zklamán . . . Pokud vím, velice rád sedával ve společnosti několika jiných profesorů v uherskohradištské Besedě a domů se vracel velice pozdě – někdy šel dokonce z Besedy rovnou do školy. Inu, každý máme nějaké poslání, nějaké touhy, které se buď podaří, nebo nepodaří splnit.

Myslím si ale, že jsem měl v životě štěstí na řadu velmi dobrých pedagogů. Tak například v dobrém vzpomínám na profesora Antonína Kolbana. Byl to nejen výborný klasický filolog, ale také nadšený muzikant. Pochopitelně, na Slovácku nikdy nebylo o velmi dobré zpěváky a hudebníky nouze, ale pro profesora Kolbana byla hudba cosi víc. Na gymnáziu založil a řídil nejen pěvecký sbor, ale také studentský orchestr, v němž jsem hrával na violu a někdy také na flétnu.

Dnes taková věc může leckomu připadat trochu archaická, ale tenkrát gymnázium bylo jakousi bytostnou součástí města. Patřilo k němu, město na ně bylo hrdé . . . vzájemně spolu žili. Tak například profesor Kolban v Uherském Hradišti pořádal veřejné žákovské produkce, které se vždy staly skutečně městskou událostí a nadšeně se jich zúčastňovali nejen účinkující studenti a jejich rodiče, ale celé město a jeho okolí.

A já, dítě z učitelské rodiny, jak tenkrát bývalo skoro zákonitě, jsem hudbu pěstoval – a i když ne jako cíl, tak nesporně jako přirozenou součást mého života. A jsem rád. Myslím si, že hudba, zvláště ta aktivní, kdy člověk sám hraje, často třeba sám pro sebe, i ty nejjednodušší skladby, které má rád, znamená pro něj samotného nesmírně

mnoho. Je mu přítelem, rádcem, lékem, povzbuzením . . . Pro mne aspoň tímhle vším často byla.

Měl jsem také kamarády – výborné muzikanty, kteří proslavili jméno naší republiky i v cizích zemích. Mým o rok starším spolužákem na gymnáziu byl Zdeňk Chalabala, už tenkrát vynikající pianista. Jeho otec byl v Uherském Hradišti zvěrolékařem a my jsme se se Zdeňkem stýkali nejen v orchestru. Byli jsme dobří kamarádi. Kousek mojí lásky k hudbě pochází možná i od něj. Vzpomínám, že ještě když už jsme byli vystudovaní lidé, setkali jsme se náhodou při povolávání na vojnu. Tenkrát jsme spolu jeli do Brna, a dokonce nějaký čas tady spolu byli.

Na takové úseky života se nemá zapomínat, protože pro člověka obvykle přinesly něco nového, pěkného a trvalého. Aniž by si to třeba detailně uvědomoval. Taková vzpomínka zůstane zavěšena před očima a objeví se vždycky v pravou chvíli. Sama od sebe. Velmi často, kupříkladu, vidím před sebou mého tatínka, když mě v roce 1916 vedl ke zkouškám do Vyšší vojenské reálky, jak stojí a hovoří s jiným tatínkem, také vedoucím svého synáčka ke zkoušce. Tím tatínkem byl Oskar Nedbal a synkem Milošek – jak jsme mu říkali, než nám za krátký čas zmizel z očí. Osobně jsem se s ním setkal znovu ve vojenské reálce v Hranicích na Moravě.

Já jsem dost dlouhý čas měl přezdívku „Bořivoj“. Ne, nic společného s bitkami či udatností. Jak je úplně běžné a normální, studenti často po skončené hodině na stupínku parodují buďto postavy z přednášené látky, nebo samotného přednášejícího, a tak také dva spolužáci po skončené hodině dějepisu, na níž pan profesor přednášel o Bořivojovi přijímajícím křesťanství, vystoupili na stupínek a s příložníkem – dlouhým pravičkem s přičkou do tvaru písmene T – přistoupili ke mně, neboť jsem seděl v lavici pouhé dva kroky od nich, položili mi příložník na rameno a prohlásili: „Bořivoj se přihlašuje ke křesťanství . . . “

A tak jsem se na téměř pět let stal Bořivojem.

Teď už, bohužel, stále častěji dostávám zprávy o trvalém odchodu mých dávných přátel a kamarádů, se kterými jsme se ještě později

občas setkávali nebo jsme si psali a na jejichž jména se ještě pamatují. Vzpomínám na Zdeňka Daňka, jehož otec byl v Uherském Hradišti advokátem, Vladimíra Červenku, pozdějšího ředitele tamější pojišťovny, Jeníka Šoupu, který se stal profesorem v Olomouci, Karla Navrátila, Vladimíra Chybíka, se kterým si ještě stále občas píšeme. Vláda neměl možnosti po absolutoriu gymnázia dále studovat, ale stal se velmi zdatným sekretářem ředitele pošt. Právě tak Cyril Foltýn neměl možnosti dalšího studia. Přesto dlouhá léta pečlivě organizoval sjezdy našeho ročníku gymnázia. Do důchodu odcházel jako přednosta železniční stanice. Také s ním si ještě občas dopisují.

Vojna

V roce 1914 rázem jako by se změnil veškerý život. Dostal jiné rozměry, snad i jiný smysl, poklidné idylky našich měst byly ty tam.

Celým světem otřásl výstřely v Sarajevu, vypukla první světová válka. Byl jsem tehdy právě na prázdninách u svých rodičů v Uherském Ostrohu. Absolvoval jsem kvartu, po prázdninách jsem měl nastoupit do kvinty uherskohradištského gymnázia . . . Bylo mi patnáct let a zatím jsem byl ukrytý ve školní zahradě školy mého otce. Připravoval jsem se na další studium, četl, užíval volnosti a her se svojí mladší sestrou a vojna se mě dotýkala zatím jen okrajově, prostřednictvím dospělých kolem mne.

Samozřejmě, napětí, které v nich vyvolávala, mně nemohlo uniknout, nemohlo zůstat zcela bez povšimnutí, ale celkovou situaci a hrůzu války v šíři, v jaké jsem byl tenkrát schopen chápat, jsem viděl až po svém návratu do Uherského Hradiště. Přijížděly sem zástupy uprchlíků z východní Haliče, prchajících před blížící se frontou, starší kolegové, studenti septimy a oktávy byli voláni k odvodům, se slávou hesel a strachem v očích odjížděli neznámo kam, zoufalým rodičům přicházely zprávy o jejich zraněních a smrti . . .